

Resni in težki časi

Evropa se vedno bolj pogreza v brezno trpljenja. Čim dalje traja vojna, tem globlje postaja to brezno in tem bolj se širi. Ni še nobenega znaka o tem, da bi se vojna bližala svojemu koncu. »V Evropi še dolgo ne bo prišlo do miru,« je izjavil Rooseveltov odposlanec Sumner Welles pred odhodom iz Evrope ter hkrati ugotovil kot plod svojih opazovanj: »Na nobeni strani ne obstoji niti najmanjša volja za mir.«

Podaljšanje vojne pa je pomnoženje in razširjenje trpljenja. Vojna katastrofa razteza kot polip svoje pošastne roke ter sili vedno več narodov v svoj strahotni objem. S tem ni rečeno, da bodo vsi narodi zajeti v krvavi vojni ples. Tudi v svetovni vojni od leta 1914. do leta 1918. je bilo dosti evropskih narodov, ki so ostali izven krvavega konflikta. Sedanja vojna je do zdaj formalno še bolj omejena na spopad med velesilami, kot je bila njena prednica.

Med državami, ki so bile doslej obvarovane pred krvavim vojnim spopadom, je tudi naša država. Upravičeno se nadejamo, da nas tudi v bodoče ne bo zadela ta največja nesreča. Naša nada se opira na previdnost jugoslovanske vlade, ki je pod modrim vodstvom kneza-namestnika Pavla umela doslej varno krmariti ladjo naše države skozi čeri in vrtince, ki so se pojavili kot preteče nevarnosti zdaj s te, zdaj z druge strani vojujočih se taborov.

Ni nobene vidne nevarnosti, da bi se ta položaj spremenil na slabše. Italija stoji odločno na braniku balkanskega miru in namerava takoj odbiti vsak napad na ta mir. Nemčiji nalaga lastna korist, da ne bi vojna vihra zajela tistih držav, ki so njene dobaviteljice življenjskih potrebščin in surovin. Med te pokrajine spadajo države južnovzhod-

ne Evrope in balkanske države. Sovjetska Rusija je zadnji čas stopila na pot, ki bi naj vodila do ožjib trgovinskih zvez z Italijo. To pa je le mogoče, ako se sedanje stanje na Balkanu prizna in ohrani. Kar se tiče Anglije in Francije, je tudi v njunem interesu, da se ohrani politična in gospodarska neodvisnost balkanskih držav.

Napačno pa bi bilo, če bi nas takšna razmotrivanja zazibala v sanje neke neporušljive sigurnosti, ki ji ne preti nobena nevarnost kakšnih motenj. Visoko kulturne nevtralne države, kakor Belgija, Nizozemska in Švica, nam dajejo zgled, kako je treba danes svojo nevtralnost zagurati: z močno obrambo svojih državnih meja. Le kdor je močan, uživa rešpekt, ker more vsak napad na svojo neodvisnost odločno odbiti. Takšna pripravljenost pa zahteva od državljanov velike osebne žrtve v službi državne obrambe in pa ogromne gmotne izdatke v te svrhe.

Nobeni nevtralni državi — tudi naši ne — niso te osebne in gmotne žrtve prihranjene. Je dokaz kulturnosti ljudstva in njegovega resničnega rodo- in državljubja, ako vsi državljani te žrtve prenašajo mirno, vdano in potrpežljivo. Kdor ne bi hotel biti v teh resnih in težkih časih svoji narodni državi na razpolago s svojo osebnostjo in s svojim imetjem, bi se s tem sam postavil izven kroga svojega naroda. Finci so drugim narodom s sijajnim primerom pokazali, kaj je vse treba in kako je treba žrtvovati za obrambo lastne države in njene samostojnosti. Niso sicer mogli premagati svojega po sili orjaškega sovražnika, toda prelita kri in vse ogromne žrtve niso bile zaman: rešili so svojo narodno državo in njeno neodvisnost. Žrtve, ki jih nevtralne države prinašajo v tem pogledu, se od daleč ne dajo primerjati z žrtvami finskega naroda.

Neprižadet pa v sedanjih težkih časih ne bo ostal noben narod v Evropi. Takšna elementarna katastrofa, kakor je sedanja vojna, potegne v območje svojega vpliva več ali manj vse narode in nalaga v vsakem narodu vsem stanovom in vsem poindcem težka bremena. Francoski ministrski predsednik Pavel Reynaud je v svojem govoru francoskemu narodu 27. marca med drugim to poudaril: »Ta vojna bo še težka. Odločno in vztrajno moramo delati, v isti meri pa tudi trpeti.« To velja ne samo za narode, ki jih je zajela vojna, marveč tudi za druge narode. Velja tudi za nas.

Delati in trpeti! Vsak član našega naroda, naj pripada temu ali drugemu poklicu: kmet, delavec, obrtnik itd., vsak se naj zaveda, da dela ne samo zase in za svoje, marveč za ves narod. V tako težkih časih, kakor so sedanji, ima delo še v večji meri socialen (družaben) pomen, kot v mirni dobi. Naše kmetijstvo naj zastavi vse svoje sile za pomnožitev naših poljskih pridelkov! Naj se dvigne proizvodnja na vseh poljih narodnega gospodarstva! Čim več gospodarskih dobrin bomo proizvedli, tem močnejši bomo, tem odpornejši in sigurnejši. Delo naših rok je naša rešitev!

Tudi trpeti! Treba je dosti samopremagovanja in potrpežljivosti v službi domovine in njene obrambe. Treba se je marsičemu odpovedati, kar je v drugih prilikah bilo človeku na razpolago. Draginja raste. Zlasti se stalno dvigajo cene izdelkov, ki jih moramo uvažati iz drugih držav. Cene kmetijskih pridelkov pa ne rastejo v potrebnih vzporednosti. Tudi plače delavcev, nameščencev, uradnikov niso v sorazmerju z rastočo draginjo. Treba je trpeti in potrpeti. Bodimo pripravljeni na žrtve, ker resni so dnevi in morda postanejo še resnejši!

Kmečki človek na stara leta

Največ zločinov rodi v Sloveniji poleg prepešstva zelo pereče vprašanje preužitkarstva. Radi te poslednje rakrane smo doživeli vse obsodbe vredna dejanja, kakršna bi se med malim narodom, kot smo Slovenci, niti imenovati ne smela. Da si osvežimo razlago za ta podedovani greh neurejenega preužitkarstva, si hočemo ogledati životarjenje malega kmečkega človeka na stara leta.

Predaja posesti pri premožnejših

Vprašanje preužitka je lahka zadeva pri večjih ter premožnejših posestvih. Bolj trden posestnik, kateri je dobro gospodaril ter si je tudi nekaj prištedil, ne bo hotel biti mlademu nasledniku v napotje. Boljše stoječi kmetje si pravočasno oskrbijo svoj starostni kot ločeno od mladih, da se izognejo vsaki možnosti preprirov. Kupijo si pred predajo posestva sinu ali hčerki kako manjšo domačijo. Tam živijo brez skrbi od zemlje in prihrankov ter uživajo vsaj na stara leta nekaj zasluženega sadu dolgoletnega garanja na grudi. Preužitkar z ločeno streho in zemljo je nemejen gospodar na svojem in bo mladi rad zahajal k njemu po nasvet in pomoč v morebitni sili ter mu bo tudi po smrti hvalečen, ker ga je pustil v mlajših letih gospodariti samostojno in po vedno rastočem napredku glede pridelovanja na polju, travniku, v gozdu ter v vinogradu.

Druga pesem na malih posestvih

Kar se tiče preužitka na mali posesti, ki le s težavo preživlja družino, pa je povsem druga.

Že stari so komaj čakali, da so jim otroci toliko dorasli, da so jim bili v pomoč pri delu. Ko so že bolj odrasli zapustili šolo, so neka-

teri morali na dnino, kjer so si zaslužili za obleko in obutev. Iz takih malih hiš se rekrutirajo naši izseljenci ter sezonski delavci. Tisti, kateri prevzame malo posest, mora izplačati druge in povrh še oskrbeti preužitek staršem. Tudi pri kočariji in kočarskem preužitku še gre, dokler ostanejo mladi in stari pri skupni skledi. Vendar pa so v resnici primeri skupne mize in mirnega preužitkarstva koda bele vrane.

Slab donos malega grunta, bolehnost ter delanezmožnost starih, jezikavost snahe, pijanjevanje sina-naslednika, vremenske neprilike ter razne nesreče pri živini in drugod dovedejo prej ali slej do preprirov in do ločitve od mize. Kakor hitro začneta snaha ter stara posebkati pri ognjišču, si tudi oče in sin ne bosta dolgo več dobra.

Ko so se preselili stari od skupne mize, jim začneta mlada zavidati kot ter preužitne datjave, katerih pred ločitvijo od mize niti prav občutila nista.

Iz prvotnih preprirov se rodi sovraštvo med lastno krvjo. Iz sovraštva požene neprestano kratenje od starih pred predajo izgovorjene pravice in to prepirljivo ter krivično postopanje mladih napoti starše na sodišče. Sodnja navadno razsodi v prilog starim, ki dobijo možnost rubežni, ako bi mladi ne poslušali razsodbe.

Kakor hitro vzameta v roke preužitek odvetnik ter sodnja, sta takemu postopanju in razmerju hitro naslednika krvav zločin ali pa boben vsemu posestvecu.

Ti meni luč, jaz tebi ključ

Iz zgoraj opisanega, ki je žalibog tolikokrat na dnevnem redu, se je porodil stari rek: »Ti meni luč, jaz tebi ključ.«

Toliko starih in posebno manjših gruntarjev se drži navedenega pregovora iz bojazni, da bi ga sin ne gonil ter metal čez prag, ako bi se umaknil v preužitkarški kot ter začel dremati v zapečku. Stari drži vajeti gruntiča in noče slišati o predaji mlademu, četudi mu je na starost umrla žena. Stara grča se oženi v drugič. Ženitev zakrknjenega starejšega očeta požene odraslega naslednika v tujino, ali pa se oženi še sin pod očetovo streho in mu je za brezplačnega hlapca v neprestani preži, kdaj bo stari zatisnil oči in kako se bo za ta primer iznebil neznosne mačehe.

Na posestvecih, na katerih držita stara ključ do poslednjega izdihljaja, izbruhnejo med dediči tožbe, ker slednjic le upihne smrt luč in še brez veljavne oporoke.

Tožbe za dediščine so najboljši krojači za podaljšanje odvetniških žepov. Par sodnih obravnav in cenitev z večstranskim odvetniškim zastopstvom spravi posest v čisto tuje roke in mladi kolnejo stare v grob do svoje lastne smrti.

Kje bi se dala dobiti odpomoč?

Prva in glavna pomoč proti preužitkarstvu bednemu stanju je v pravi krščanski vzgoji otrok. Po božjih zapovedih in naukih Cerkve odgojeni otroci bodo staršem hvaležni in jih bodo spoštovali ter zanje skrbeli, ko zaradi boleznih in starosti obnemorejo.

Navadno sta pa oče in mati sama zakrivila z zanemarjeno vzgojo, da jima slabo odgojeni otroci s kratenjem izgovorjenih in pisanih pravice povračajo, ker jim nista hotela ali znala vcepiti v nežna otroška srca odgovornosti pred Bogom in zavesti izpolnjevanja božjih ter cerkvenih zapovedi.